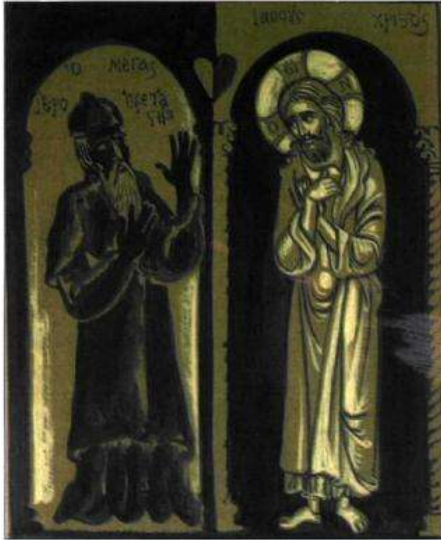

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 4 ΑΞΙΕΣ

Α_ΘΕ 4.1 Ελευθερία

Νοηματοδοτώντας (υλικό δραστηριοτήτων):

Σκλήρη, π. Σ., *Ο Μεγάλος Ιεροεξεταστής και ο Χριστός κατάδικος*. Ανακτήθηκε από <http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSGL-C134/152/1091,4006/> (11/9/2016).

* * *

Βρυζάκης Θ., *Έξοδος του Μεσολογγίου* (1853). Συλλογή Εθνικής Πινακοθήκης. Ανακτήθηκε από [https://el.wikipedia.org/wiki/Θεόδωρος_Βρυζάκης#/media/File: The sortie of Messolochi by Theodore Vryzakis.jpg](https://el.wikipedia.org/wiki/Θεόδωρος_Βρυζάκης#/media/File:The_sortie_of_Messolochi_by_Theodore_Vryzakis.jpg) (11/9/2016).

* * *

Εφαρμόζοντας (υλικό δραστηριοτήτων):

Η αναίρεση της ελευθερίας και οι συνέπειές της

«...Σήμερα, με καθαρή ματιά, θα προσπαθήσω να εκτιμήσω τι σημαίνει στέρηση ελευθερίας. Λέω σήμερα, γιατί όλα τα προηγούμενα χρόνια είχε μια διαφορετική έννοια η στέρηση αυτή. Στην τότε λογική μου, ήταν ένα είδος τιμωρίας και μόνο, με στόχο τον μελλοντικό σωφρονισμό σου. Δεν καταλάβαινα τι στερείσαι... Όταν μπαίνεις στη φυλακή, το πρώτο που χάνεις είναι και το τελευταίο ίχνος αξιοπρέπειας που σου έχει μείνει! Την παραδίδεις στον φύλακα, την ώρα που σου λέει να γδυθείς τελείως, στο δωμάτιο της έρευνας... Περνώντας στον εσωτερικό χώρο, νιώθεις έντονα ότι έχεις μπει σ' έναν κόσμο άλλον, διαφορετικό! Διάδρομοι ψυχροί στο χρώμα του γκριζου, που τελειώνουν πάντα σε πόρτες από κάγκελα, βαμμένα κι αυτά στο γκρι ή μπεζ. Τα αρρωστημένα αυτά χρώματα θα σου προκαλούν πάντα ένα ρίγος και μια θλίψη. [...]

Αυτό που στερείσαι και είναι μία απ' τις σημαντικότερες απώλειες, είναι ότι στη φυλακή δεν μπορείς ποτέ να απολαύσεις έστω και λίγο χρόνο ησυχίας, ηρεμίας, μόνος σου! Χωρίς ήχους, χωρίς την παρουσία κάποιου άλλου. Από τις 8 το πρωί αρχίζουν στη διαπασών τα μεγάφωνα, χωρίς να σταματούν καθόλου, παρά μόνο τρεις ώρες το μεσημέρι, και συνεχίζουν μέχρι τις 9 το βράδυ. Φωνάζουν εκατοντάδες κρατούμενους για επισκεπτήρια, δικηγόρους, φαρμακείο, νοσοκομείο, εργασίες, θεραπευτικά προγράμματα κτλ. Αυτή η ηχορρύπανση, σε συνδυασμό με τα ραδιόφωνα, τις συζητήσεις, τις φωνές, τα γέλια, τους τσακωμούς, τον χαβαλέ, εντός της κάθε ακτίνας, από τετρακόσια άτομα διαφόρων εθνικοτήτων και διαλέκτων, σου τρυπάει το μυαλό, σου εξοντώνει τον εγκέφαλο, σε αποσυντονίζει, σε διαλύει!..

Μέσα σ' αυτή την τρέλα, σ' αυτό το κομμάτιασμα των αισθήσεων, αποζητάς από ανάγκη τη μοναξιά! Κλείνεις στον εαυτό σου, τουλάχιστον τις ώρες κοινής ησυχίας, πάντα ξαπλωμένος, γιατί δεν μπορείς κι αλλιώς, κι αρχίζεις να μετράς όσα έχασες, μπαίνοντας στη φυλακή... Αναπολείς την οικογένειά σου, τη χαμένη σου αγάπη, τον έρωτά της, τα χάδια της, τους φίλους σου, τη θάλασσα, τον ουρανό με τα αστέρια, τα δέντρα, τους κήπους, την ευχάριστη μυρωδιά των λουλουδιών, το κελάιδισμα των πουλιών... Τα πάντα ξεθωριάζουν, εικόνες, χρώματα, χαρές, ελπίδες... Αλλάζουν ριζικά οι εικόνες των ματιών σου και της ψυχής σου. Από το πρωί ως το βράδυ βρίσκεσαι ανάμεσα σε ανθρώπους δυστυχισμένους...

Θέλεις από ανάγκη να ξαναβρεις το στοργικό αγκάλισμα της μητέρας ή των αδελφών σου, ή των παιδιών σου άμα έχεις, ή ενός φίλου, και με φρίκη καταλαβαίνεις ότι θα κάνεις χρόνια να το ξαναβρεις! Νιώθεις τις απώλειες αυτές και ματώνει η ψυχή σου! Με τον χρόνο διαπιστώνεις ότι όσοι ήταν γύρω σου στις

χαρές και ορκίζονταν πίστη, την έκαναν με ελαφρά πηδηματάκια... Μόνο ένας άνθρωπος δεν σε εγκαταλείπει ποτέ! Η Μάνα! Είναι και θα είναι πάντα δίπλα σου! Δεν το λέω μόνο εγώ, είναι και η διαπίστωση όλων!

Όταν ζήσεις όλα αυτά τα συναισθήματα της απώλειας και σε ποτίσουν μέχρι το μεδούλι, υπάρχουν δύο εκδοχές, δύο δρόμοι για να τα αντιμετωπίσεις. Ή αρχίζεις και αναλαμβάνεις τις ευθύνες σου, αναγνωρίζοντας τα λάθη σου με ειλικρίνεια ψυχής, κάνοντας ό,τι χρειαστεί για να μην τα ξαναζήσεις, ή εγκαταλείπεις τον εαυτό σου και συμβιβάζεσαι, με οποιονδήποτε τρόπο και κόστος, οπότε είσαι άξιος της μοίρας σου...».

Ελεύθερος, Δ., *Ο ήχος της χειροπέδας: Ο κόσμος του χρήστη*. (1^η έκδ.) Αθήνα: Μαΐστρος, 2010.

* * *

Φυλακή

Εγέρασα, εγέρασα μανούλα μου
πρωτύτερα από σένα, από σένα
Δε με γερά, γεράσαν γέρατα
δε με γεράσαν ξένα, τα ξένα
Με γέρασεν η φυλακή,
της Πύλου τα μπουντρούμια
Χρόνια και χρόνια καταγής
στον τοίχο ακουμπισμένος, αχ μάνα
Έλιωσε το, αχ το κορμάκι μου
και το δεξί μου χέρι, το χέρι
Περικαλώ την Παναγιά
το χέρι μου να γιάνει

Στίχοι: Παραδοσιακό. Μουσική και πρώτη εκτέλεση: Φάμελλος Μανώλης. Πηγή:
<https://www.youtube.com/watch?v=XGp05AjuU7o> (11/6/2016)

* * *

Διερευνώντας (υλικό δραστηριοτήτων):

Το αυτεξούσιο του προσώπου ως βάση της χριστιανικής ανθρωπολογίας

«Και πάλιν, ει φύσει λογικός ο άνθρωπος, το δε φύσει λογικόν και φύσει αυτεξούσιον. Το γαρ αυτεξούσιον, κατά τους Πατέρας, θέλησις εστίν... Και πάλιν, ει κατ' εικόνα της θείας και μακαρίας και υπερουσίου Θεότητος ο άνθρωπος γεγένηται. Αυτεξούσιος δε φύσει η θεία φύσις, άρα και ο άνθρωπος, ως αυτής όντως εικών, αυτεξούσιος τυγχάνει φύσει. Ει δε αυτεξούσιος φύσει, θελητικός άρα φύσει ο άνθρωπος».

Μάξιμος Ομολογητής, *Διάλογος με Πύρρο*, MPG 91:304C

«Το μεν γαρ κατ' εικόνα, το νοερόν δηλοί και αυτεξούσιον, το δε καθ' ομοίωσιν, την της αρετής κατά το δυνατόν ομοίωσιν».

Ιωάννης Δαμασκηνός, *Έκδοσις Ακριβής της Ορθοδόξου Πίστεως*, MPG 94:920B

«Εποίησεν δε αυτόν φύσει αναμάρτητον, και θελήσει αυτεξούσιον. Αναμάρτητον δε φημί ουχ ως μη επιδεχόμενον αμαρτίαν. Μόνο γαρ το θείον αμαρτίας εστιν ανεπίδεκτον. Αλλ' ουχ ως εν τη φύσει το αμαρτάνειν έχοντα, εν τη προαιρέσει μάλλον. Ήτοι εξουσίαν έχοντα μένειν, και προκόπτειν εν τω αγαθώ, τη θεία συνεργούμενον χάριτι ωσαύτως και τρέπεσθαι εκ του καλού, και εν τω κακώ γίνεσθαι, του Θεού παραχωρούντος το αυτεξούσιον. Ουκ αρετή γαρ το βία γινόμενον».

Ιωάννης Δαμασκηνός, *Έκδοσις Ακριβής της Ορθοδόξου Πίστεως*, MPG 94:924B

«Ο πλάσας απ' αρχής τον άνθρωπον ελεύθερον αφήκε και αυτεξούσιον...»

Γρηγορίου Θεολόγου, *Λόγος 14,25*, PG35,892A

* * *

«Έτσι, δεν ξέρω ουσιαστικά τι κάνω· δεν κάνω αυτό που θα 'θελα να κάνω αλλά, αντίθετα, ό,τι θα 'θελα να αποφύγω. Κάνοντας όμως αυτό που κατά βάθος δεν θέλω, αναγνωρίζω έμπρακτα πως οι εντολές του νόμου είναι σωστές. Έτσι φτάνω πια στο σημείο να μη διαπράττω εγώ ο ίδιος το κακό αλλά η αμαρτία, που έχει εγκατασταθεί μέσα μου. Η ίδια η συνείδησή μου μαρτυρεί γι' αυτό: Δεν κατοικεί μέσα μου, δηλαδή στο είναι μου, το καλό. Απόδειξη είναι πως εγώ θέλω να κάνω το καλό, δεν βρίσκω όμως τη δύναμη να το μετατρέψω σε πράξη. Κι έτσι, δεν

κάνω το καλό που θα 'θελα, αλλά υπηρετώ το κακό, που δεν το θέλω. Αν όμως κάνω αυτό που δεν θέλω, τότε την πράξη μου δεν την καθορίζω πια εγώ αλλά η αμαρτία που έχει θρονιαστεί μέσα μου» (Ρωμ. 7, 15-20).

Πηγή: Ελληνική Βιβλική Εταιρία, Αθήνα, 2003.

* * *

Αναπλαισιώνοντας (υλικό δραστηριοτήτων):

Ο Μεγάλος Ιεροεξεταστής

«"Θυμήσου την πρώτη ερώτηση, την έννοιά της, αν όχι ακριβώς τα λόγια: Θέλεις να πας στον κόσμο με αδειανά χέρια κηρύσσοντας στους ανθρώπους μια ελευθερία που η φυσική τους βλακεία και η φυσική τους προστυχιά δεν τους αφήνουν να την καταλάβουν, μια ελευθερία που τους φοβίζει, γιατί δεν υπάρχει και δε θα υπάρξει τίποτε πιο ανυπόφορο απ' αυτή για τον άνθρωπο και την κοινωνία; Βλέπεις αυτές τις πέτρες της άγονης ερήμου; Κάνε τες ψωμιά και οι άνθρωποι θα τρέξουν πίσω σου μ' ευγνωμοσύνη, σαν υπάκουο κοπάδι, τρέμοντας μήπως πάρεις το χέρι σου και δεν έχουν πια ψωμί.

Εσύ όμως δε θέλησες να στερήσεις απ' τον άνθρωπο την ελευθερία και αρνήθηκες, κρίνοντας πως είναι ασυμβίβαστη με την υπακοή που εξαγοράζεται με ψωμιά... Επαύξησες την ανθρώπινη ελευθερία, αντί να την περιορίσεις και επέβαλες έτσι για πάντα στον ηθικό άνθρωπο τα μαρτύρια αυτής της ελευθερίας. Ήθελες να σ' αγαπούν ελεύθερα, να σε ακολουθούν οι άνθρωποι με τη θέλησή τους, καταγοητευμένοι... Δεν κατέβηκες απ' τον σταυρό όταν σε κορόιδευαν και σου φώναζαν ειρωνικά: "Κατέβα απ' το σταυρό για να σε πιστέψουμε". Δεν το 'κάνες, γιατί δεν ήθελες πάλι να υποδουλώσεις τον άνθρωπο μ' ένα θαύμα. Ήθελες μια πίστη ελεύθερη και όχι υπαγορευμένη από το θαύμα. Χρειαζόσουν την ελεύθερη αγάπη και όχι τη δουλική έξαρση ενός τρομοκρατημένου σκλάβου...

Δεν σε φοβάμαι καθόλου. Κι εγώ πήγα στην έρημο, κι εγώ έζησα με ρίζες και ακρίδες, κι εγώ μακάρισα την ελευθερία που χάρισες στους ανθρώπους... Αλλά συνήλθα και δε θέλησα να υπηρετήσω μια υπόθεση παράλογη. Γύρισα πίσω κι ενώθηκα με εκείνους που διόρθωσαν το έργο σου... Σ' το ξαναλέω, αύριο, μ' ένα νόημά μου, θα ιδείς αυτό το πειθήνιο κοπάδι να φέρνει αναμμένα κάρβουνα στη φωτιά όπου θα σε ρίξω, γιατί ήρθες να εμποδίσεις το έργο μας. Γιατί αν υπάρχει κάποιος που του αξίζει πιο πολύ απ' όλους να καεί, αυτός είσαι εσύ. Αύριο θα σε κάψω. Τελείωσα"».

Φ. Ντοστογιέφσκι. *Αδελφοί Καραμαζώφ* (μτφρ. Σ. Π.), Θεσσαλονίκη: Σύγχρονες Εκδόσεις, σελ. 220-229.

* * *

Ο Θεός ως ελευθερωτής και πηγή ελευθερίας

Η «Έξοδος» θεωρήθηκε ανά τους αιώνες σύμβολο ελευθερίας. Οι μαύροι σκλάβοι της Αμερικής τραγουδούν την «Έξοδο» ως κεντρικό θέμα στα τραγούδια τους, τα spirituals.

Wade In The Water

[Refrain:]

«Wade in the Water, Wade in the Water children
Wade in the Water, God's gonna trouble the Water

Who's that young girl dressed in red
Wade in the Water
Must be the Children that Moses led
God's gonna trouble the Water

[Refrain:]

Who's that young girl dressed in white
Wade in the Water
Must be the Children of Israeli
God's gonna trouble the Water

[Refrain:]

Who's that young girl dressed in blue
Wade in the Water
Must be Children that's coming true
God's gonna trouble the Water

[Refrain:]

You don't believe I did begin to wade in the Water
Just see the holy ghost looking for me
God's gonna trouble the Water»

[Refrain:]

Πηγή: <https://www.youtube.com/watch?v=Avyx-IH-uw> (11/6/2016).

* * *

Go down Moses

«When Israel was
in Egyptland,
let my people go,
oppressed so
hard they could
not stand let
my people go.
Go down Moses,
Way down in Egyptland,
tell ole Pharaoh,
to let my people go.
«Thus spoke the Lord»,
bold Moses said.
Let my people go,
«If not I'll smite your
first born dead»,
let my people go.
Let my people go».

Πηγή: <https://www.youtube.com/watch?v=8JNCS27rtQ8> (11/6/2016).